

מראי מקומות- מנחות ע"ה

בלילה אצל ריקין, דאף דלא חידש התורה בהו בלילה ממש, אבל ע"י המשיחה שנבלע בהרקי, קיים הדין בלילה, ולכן צריך לחזור ולמושחן עד שיבלע כולו בהרקי. אבל ר"ש ס"ל דדין משיחה הוי דין חדש, דצריך למשוח הרקי, ולכן לזה סגי במשיחה כמין כי, דקיים בזה דין משיחה, וממילא השאר יכול להיות נאכל בכהנים. וע"ש שדן לפי זה מה ה' הק"ו שהגמ' ה' רוצה ללמוד לעיל דצריך לעשות גם בלילה ברקי או גם משיחה בחלות, למה יהי צריך שניהם, הרי שניהם א' הם, ע"ש מש"כ בזה נולדבריו יש לעי' קצת במח' ח"ק ור"ש במחצה חלות ומחצה רקי, דח"ק ס"ל דמושח הרקי לפי כולו, ושוב חוזר השמן להיות לבלו בהחלות, דאם ס"ל דמשיחת רקי הוי קיום של בלילת חלות, א"כ למה אינו חוזר ומושח הרקי עד שנבלע בו, ואולי דגם הוא מודה דכל זמן שיכול לעשות בלילת שמן ממש, דהיינו בחלות, זה עדיף, וצ"ע.

(ה) **ריקין הבאין בפנ"ע מביא לוג שמן וכו', רשב"י אומר משום ר"ש וכו'- כ' החזון איש** (כ"ה, י"ג, ד"ה וכן) דאין נפקותא ממח' זה לענין הכשירא דמנחה, דודאי ממ"נ כשר, דלמ"ד כמין כי והנשאר בעין, אם חוזר ומושחן לא נפסל בכך, ולמ"ד דצריך לחזור ולמושחן, אי משח כמין כי כשר, וכדתנן לא משח כשר.

(ו) **כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה- פרש"י בכת"י (על הגמ'), דאי"ז בא למעט מנחת מאפה, דאינה נתמעט מפתיתה. ותמה בחי' ר' ארי' לייב (ב', מ"ו), הרי סכ"ס חזינן דלאו כלל הוא דדין פתיתה תליא בנעשית בכלי, דהלא גם מנחת מאפה, דאינה נעשית בכלי, טעונה פתיתה (וכ' דכבר הק' כן המשל"מ). ועוד הק' ר' לייב, הא בגמ' הובא קראי למעט שתי הלחם ולחם הפנים, ואי מיעוט קראי הוא, ל"ל לפרש הטעם משום דנעשות בכלי, ובאמת מדברי רש"י הנ"ל משמע דטעם המשנה סברא אחרת היא למעטם מפתיתה, ולכן צריך לתרץ (ברש"י למעלה) דלקמן מרבינן ל' לפתיתה עם שאר מנחות. ולכן ביאר ר' לייב דבאמת יש ב' דינים בפתיתה, יש מצות פתיתה, וגם יש דין דעצם חפצא של המנחה צריך להיות מנחת פתים. וכ' לפרש דמה דתנן דכל הנעשות**

(א) **רבי אומר חלות בוללן- כ' החזון איש (כ"ה, י"ג), דנראה דהמח' רבי ורבנן הוא רק לגבי מצות בלילה, דהיינו באיזה אופן לקיים מצות בלילה, או כשהם חלות או כשהם סלת, אבל מודים חכמים לרבי דאם לא בלל סלת אלא בלל חלות דאין המנחה נפסלת בכך, דאין כאן אלא חסרון בלילה. וגם מודה רבי שאם בלל סלת כשרה, שאין כאן רק חסרון בלילה, ורק במחבת ומרחשת יש מקום לפסול (לפי רבי), משום חסרון יציקה, שאין על היציקה שם יציקה, אלא הרי זה מתן שמן לבלילה. עוד כ' החזון"א להסתפק לשי' רבי אי בלל חוץ לחומת העזרה, דאולי אי"ז פוסל המנחה, משום דלפי רבי אין בלילה זו יוצרת צורת המנחה, אלא כיון דעשהו בחוץ חסר מצות בלילה.**

(ב) **ואופה ופותתה, ונותן עליה שמן וכוללה- ולכאור' כפשוטו משמע דפותתה לפירורים קטנים כדי ליתן עליה שמן ולבוללה. אולם כ' החזון איש (כ"ה, ט') דנראה דרבי לא פליג על מה דאין לקמן במתני' דכופל א' לשנים ושנים לארבעה, ואע"ג דעדיין הפיתים גסים, מ"מ קרי ל' בלילה.**

(ג) **אי אפשר דקאמרי ל' רבנן לרבי מאי היא- הק' בהג' מהרש"ם, הא כיון דלחמי תודה א"א להיות פרוס, דצריכין להיות שלמים, א"כ לכאור' פשוט הוא למה אין שייך בלילה. ותי' דמשכחת לה שיפתות ויבלול ויחזור ויאפה.**

(ד) **ריקין הבאין בפנ"ע, מביא לוג שמן ומושחן וחוזר ומושחן..., רשב"י אומר משום ר"ש, מושחן כמין כי וכו'- ע' בחי' ר' ארי' לייב (ב', מ"ה), דכ' לפרש דנח' ביסוד הק' דינא דמשיחה דאי ברקיין. דמה שאמר הת"ק לענין ריקין דמושחן עד שיכלה כל שמן שבלוג, אי' במשנה למלך דהיינו דמושחן ושוהה עד שיבלע וחוזר ומושחן, וכן עושה עד שיכלה כל השמן שבלוג. וביאר ר' לייב דס"ל להת"ק דדין זה דמשיחת שמן על הרקיין אינו מצוה בפנ"ע, אלא הוי קיום דין**

אלא משום קמיצה, ולכן אינו דורש דמנחת פתים היינו דצריך פתיתה, אלא לומר שיהא אפי"י שלה כמו מנחת מחבת, דג"כ נקרא מנחת פתים.

(א) **ר"ש אומר מנחת כהנים וכו'- ע' במשנה למלך** (מעשה"ק י"ג, י', ד"ה ודע שראיתי) שהעיר בדברי רש"י (למעלה) בדברי ר"ש נקט שהוא מנחת נדבה, ולא נקט כלום בדברי הת"ק, וביאר שהוא משום דבר"ש מוכח לומר דמנחת נדבה הוא, שהרי שי" ר"ש הוא דבמנחת חוטא יש בה קמיצה.

(ב) **וכולן פותתן כזיתים- פרש"י בכת"י דר"ש** קאמר לה ופליגי בתרתי. וכ' בחי' הרשב"א דמשמע מדברי הת"ק דאינו פותת כי אם לד' חלקים, דקאמר דקופל א' לשנים ושנים לארבעה ומבדיל, ומשמע דאינו פותת לחלקים קטנים טפי מזה. אלא דהק', דלפי הת"ק מה שי"ך לקמוץ בכה"ג, הרי יצטרך שיעלה בידו א' מהד' חתיכות שבה, ובאמת אין קמיצה כי אם במה שמכניס בין שלש אצבעותיו לפס ידו, ולא חתיכה גדולה. ותי' דנראה דגם לת"ק הי' פותת א' מן החתיכות לחתיכות דקות כדי לעשות בה קמיצה, וכל המח' הוא בשאר המנחה, דת"ק ס"ל דשאר המנחה צריך להיות בג' חלקים גדולים, ור"ש ס"ל דהכל הי' פותת לחלקים קטנים. וע"ע בפ"י הרע"ב (פרק ו', משנה ד') דכ' דאי"ז מדברי ר"ש, אלא דברי הכל הוא.

(ג) **אי לית בה פירורין כזית מברכינן עלי' בורא מיני מזונת- הק' בנתיבות הקודש,** כיון דהדין הוא דמברכינן המוציא אפי"ע על פירורין שהם פחותין מכזית, מ"ש הכא. וצ"ל דאי לית בה פירורין כזית, אין זה חשיב פת בעין, ומבטלי הני פירורין בתוך התערובת. אלא דאכתי הק', דכיון דלענין עצם דין ברכת המוציא אין חשיבות של כזית, א"כ מהכ"ת לענין ביטול חשיבות דפת יש לאפלוגי בין פחות מכזית לכזית, ואולי כזית ג"כ בטל בהתערובת. וכ' דמצינו בכמה דוכתי דפחות מכזית אינו חשוב, וכמו לענין פיגול, ולכן י"ל דה"ה כאן.

בכלי אין בה דין פתיתה, היינו דאין החפצא של מנחות אלו צריך להיות מנחת פיתים, דזהו דוקא מה שנעשה בכלי, וכל שאינו נעשה בכלי (ובכלל זה מנחת מאפה), אי"צ לדנין זה. אבל מה דשתי הלחם ולחם הפנים נתמעטים מדין פתיתה, היינו מדין מצות פתיתה, דגם אין בהם מצוה של מעשה פתיתה, וזה אינו נלמד מסברא, אלא זה צריך למיעוטים. ובה אמרי' דבמנחת מאפה, אף דאין חפצא שלו להיות מנחת פתים, אבל מ"מ ממצות מעשה פתיתה אינו נתמעט, ע"ש ביתר ביאור.

(ד) **יכול שאני מרבה שתי הלחם ולחם הפנים- ע' בחי' הרשב"א** דהעיר דאף דלכאו' לא שייך בהם פתיתה, משום דאין קרב מהם כלום, מ"מ שייך בהו פתיתה, דסברא זו דלא אמרי' פתיתה היכא דאין שייך הקרבה הוא רק לר"ש, דס"ל דאין פותתין מנחת כהנים משום דאינם נקמצות, אבל לשי' רבנן דס"ל דאע"ג דאין מנחת כהנים נקמצות, מ"מ פותתין אותן, א"ש דגם כאן צריך קרא למעטם מדין פתיתה.

(ה) **מנחת ישראל קופל א' לשנים- פרש"י בכת"י,** דקופל היינו משבר, ומבדיל משום דבעי קמיצה. ופי' בחי' הרשב"א, דמה שפרש"י דבעי הבלדה משום דין קמיצה, אף דלכאו' צריך הבלדה משום דין פתיתה, היינו משום דס"ל לרש"י דקופל גופא עושה הפתיתה, דשוברה, אלא דעדיין השבורים דבוקים זל"ז, ולזה צריך הבלדה כדי שיהי' יכול לקמוץ.

(ו) **מנחת כהנים קופל א' לשנים- הק' בחי' הרשב"א,** למה באמת קופלם, מאחר דלא בעי קמיצה, מהכ"ת דבעינן פתיתה. ותי' דס"ל דכל מנחות אתקוש להדדי, ויש להשוותם מלבד בהם שחלקם הכתוב, דהיינו בקמיצה דאינם נקמצות.

(ז) **ר"ש אומר מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהן פתיתה- הק' בחי' הרשב"א,** הא כתיב במנחת חביתין שהוא מנחת פתים, וא"כ למה לא בעי פתיתה (וגם מנחת כהנים הכתובה אצלו צריך להיות הדין כן). ותי' דר"ש אזיל בתר סברא, וס"ל דפתיתה אינו

יד) **הי' עומד ומקריב מנחות בירושלים - העיר היעב"ץ, ממ"נ, אם זה אתי למ"ד אין מנחה בבמה, א"כ ודאי בירושלים הי'.** ואם יש מנחה בבמה, א"כ מ"ש ירושלים דנקט. ותי' דאולי מיירי למ"ד יש מנחה בבמה, אלא דאין מצוה להקריב מנחה אלא בירושלים [ולכאור' כוונתו בזה, דא"כ בבמה לא הי' מברך שהחיינו, כיון דאינו מצוה].

טו) **נטלן לאוכלן, אומר המוציא לחם מן הארץ - העיר בנתיבות הקודש, אמאי לא קתני נמי דמברך על אכילת קדשים, דהא מצות עשה לאכול קדשים, והניח בקר'.**